

QUÈ CAL SABER?

EL PA

El **pa** és un producte alimentari **perible** (cast. *perecedero*) fet de **farina** pastada amb aigua, generalment fermentada i salada, i cuïta al forn. La **fermentació** és un procés de transformació d'un substrat orgànic per l'acció dels enzims de bacteris, llevats o fongs. En el cas del **pa**, el substrat és la massa de farina i aigua, i l'agent causant de la fermentació és el **llevat** (cast. levadura), constituït per una varietat del fong *Saccharomyces cerevisiae*. Hom anomena **pa alís** o **pa àzim** el pa sense llevat, i si és únicament una làmina, com les que s'utilitzen per envoltar alguns torrons o fer les hòsties, s'anomena **pa d'àngel**.

En els països mediterranis, per elaborar el pa normalment s'empra farina de **blat**, de la qual s'ha separat la **pellofa** o **segó**. Tanmateix, avui dia l'oferta s'ha ampliat molt, i a les **fleques** o **forns de pa** (no *panaderies*) és possible trobar també **pa d'ordi**, **sègol** i d'altres cereals (vegeu el número 54 [novembre 1991] de QUÈ CAL SABER?). Si el cereal ha estat **mòlt** (no *molgut*) sense separar-ne cap part, la farina i el pa que en resulten s'anomenen **integrals**. Si el segó s'ha afegit a la farina en el moment de pastar, s'anomena **pa de segó**. També hi ha pans als quals s'han afegit altres ingredients, com ara sucre i llet (**pa francès**, **pa de Viena**), **gluten** -proteïna del blat- (**pa de gluten**, **pa glutinat**), fruita seca (**pa de panses**, **pa de nous**), oli (**pa d'oli**), etc.

El mot **pa** ha donat nom a diferents plantes (**pa de cucut** -*Oxalis corniculata*-, **pa de conill** -escurçonera laciniada, *Scorzonera laciniata*- **pa de granotes** -lletia d'aigua, *Lemna minor*-), a una esponja (**pa de gavina** -*Suberites massa*-), i ha originat nombroses locucions i frases fetes (*ésser bo com el pa*, *haver fet un pa com unes hòsties*, *haver-n'hi per a sucari-hi pa*, *tenir pa a l'ull*, *tenir cara de pa de ral*, etc.).

Comissió de Lexicografia de la Societat Catalana de Biologia

Amb la col·laboració del TERMCAT